

Participácia občianskej spoločnosti na tvorbe verejných politík nie je lobing

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva žiada poslancov a poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky, aby nepodporili poslanecký návrh zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby (tlač 245) ako aj pozmeňujúci návrh k tomuto návrhu.

K pôvodnému zneniu návrhu zákona sa stredisko vyjadrilo už v apríli tohto roka [listom adresovaným poslancom a poslankyniam národnej rady](#). Následne v máji návrh kritizoval aj [Komisár Rady Európy](#), ktorý vyčítal najmä nedostatok procesných záruk a nedostatočne preukázanú proporcionalitu a nevyhnutnosť návrhu, ktorý zásadným spôsobom zasahuje do práva občanov Slovenskej republiky združovať sa.

Na nasledujúcu schôdzu národnej rady sa návrh predkladá s pozmeňujúcim návrhom, ktorý zásadným spôsobom pôvodný návrh prepracúva.

Lobing

Zásadná zmena v pozmeňujúcom návrhu sa týka povinnosti registrácie „organizácie so zahraničnou podporou“, ktorá by mohla byť, ako sme uvádzali v našom stanovisku, v rozpore s právom EÚ. Táto registrácia má byť podľa nového návrhu nahradená povinnosťou registrovať sa na činnosť „lobingu“, ktorý návrh definuje ako „**priame alebo nepriame ovplyvňovanie rozhodovania verejného funkcionára, vedúceho štátneho zamestnanca v služobnom úrade, ktorým je kancelária prezidenta, ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, alebo osoba, ktorá poskytuje poradenské služby alebo spracúva odborné podklady pre prezidenta, člena vlády, štátneho tajomníka alebo vedúceho ostatného ústredného orgánu štátnej správy, pri výkone jeho funkcie, ak je vykonávané viac ako raz v priebehu kalendárneho štvrtroka.**“ Výnimku spod definície lobingu predstavujú činnosti odborových organizácií, organizácií zamestnávateľov a športových organizácií.

Na výkon takéhoto „lobingu“ sa musia registrovať iba mimovládne neziskové organizácie. Tie musia v zmysle návrhu lobovanú osobu upovedomiť, že ich činnosť sa týka lobingu a **o vykonanom lobingu zverejňovať štvrtročnú správu** pod hrozbou pokuty. Okrem toho, mimovládne organizácie budú mať povinnosť zverejňovať výkaz o transparentnosti, ktorého obsahom je prehľad príjmov a výdavkov, prehľad o fyzických osobách (ak prispeli viac ako 5 000 eur za kalendárny rok) a o právnických osobách, ktoré prispeli na činnosť organizácie vrátane identifikačných údajov týchto osôb a výšky príspevku. Obsahom výkazu majú byť aj identifikačné údaje fyzickej osoby, ktorá je orgánom alebo členom mimovládnej organizácie. Zo znenia návrhu však nie je jasné, na ktoré orgány sa daná povinnosť vzťahuje a koľkých osôb sa tak bude týkať povinnosť zverejnenia osobných údajov, napriek značnému zásahu do ich práva na súkromie. Občianske združenia a organizácie so zahraničným prvkom vypracúvajú výkaz v prípade, že ich príjmy presiahnu 35 000 eur za kalendárny rok. **Za nesplnenie uvedenej povinnosti hrozia pokuty 1000 eur, 10 000 eur a na tretíkrát až zrušenie a likvidácia organizácie. Stredisko si opäť dovoľuje upozorniť na skutočnosť, že o zrušení občianskeho združenia a organizácie s medzinárodným prvkom bude môcť rozhodnúť priamo Ministerstvo vnútra bez súdneho konania.**

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva pozmeňujúci návrh v takomto znení považuje za absolútne neprijateľný, v rozpore s ústavnými politickými právami a vážne narúšajúci právny štát v Slovenskej republike. Stredisko si dovoľuje predovšetkým upozorniť na skutočnosť, že samotný pozmeňujúci návrh v odôvodnení odkazuje na viaceré medzinárodné odporúčania a publikácie na tému lobingu, s ktorými je návrh napriek tomu v rozpore.

V prvom rade sa návrh vôbec nezaobera povinnosťou registrácie pre lobujúcich, ktorými sú záujmové združenia či obchodné spoločnosti, a teda sa nevenuje riziku ovplyvňovania vecí verejných obchodnými, profesijnými, či osobnými záujmami. Nepočíta s reguláciou darov vrcholným predstaviteľom verejnej správy, či s reguláciou poradenských služieb. Návrh počíta iba s reguláciou mimovládnych organizácií, ktoré vykonávajú činnosť v prospech verejnosti, vrátane advokácie v oblasti ľudských práv. **Návrh teda nijakým spôsobom nereaguje na odporúčania skupiny krajín proti korupcii (GRECO), na ktoré rovnako predkladateľ v odôvodnení odkazuje.**

Návrh zároveň žiadnym spôsobom nereflektuje platné právne predpisy a verejné politiky vlády, ktoré sa týkajú participácie občianskej spoločnosti a verejnosti na tvorbe verejných politík. Keďže akákoľvek forma participácie znamená „priame alebo nepriame ovplyvňovanie rozhodovania“, znamenalo by to, že všetky mimovládne organizácie, ktoré sa zapájajú do tvorby politík, by mali nielen povinnosť sa registrovať, vypracúvať správy (čo mimochodom zákon neukladá lobovaným, a teda verejní funkcionári nemusia zverejňovať informácie o tom, s kým komunikujú a o čom), ale za pochybenie im budú hroziť pokuty a až zrušenie organizácie. Takto nastavené pravidlá nemožno interpretovať inak, ako snahu o zastrašenie občianskej spoločnosti a vytvorenie bariér participatívnym procesom vo verejnej správe.

Návrh je preto v rozpore aj s platnými politikami vlády ako je [Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti 2022 – 2030](#) a jej akčný plán, v ktorom má vláda úlohu zvyšovať úroveň a mieru participácie občianskej spoločnosti na tvorbe verejných politík, prehĺbovať dialóg medzi občianskou spoločnosťou a verejnou správou „ako prevenciu proti útokom či šíreniu negatívnych postojov voči občianskej spoločnosti“.

Návrh sa nezaobera ani zákonom o tvorbe právnych predpisov, v zmysle ktorého „cieľom tvorby právnych predpisov je pripraviť **za účasti verejnosti** taký právny predpis, ktorý sa stane funkčnou súčasťou vyváženého, prehľadného a stabilného právneho poriadku Slovenskej republiky (ďalej len „právny poriadok“) zlučiteľného s právom Európskej únie a medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky“, v dôsledku čoho musia vládne návrhy zákonov obsahovať správu o účasti verejnosti.

Povinná osoba a sprístupňovanie informácií

Podľa návrhu mimovládne organizácie, ktorým orgány verejnej správy poskytnú verejné prostriedky, **budú považované za povinné osoby podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám** a na základe žiadosti budú musieť sprístupniť informácie o hospodárení s týmito prostriedkami. V prípade, že mimovládna organizácia takej žiadosti hoci len sčasti nevyhoví, bude musieť podať subjektu, ktorý jej poskytol verejné prostriedky, podnet na vydanie rozhodnutia spolu so žiadosťou a spisovým materiálom. **Takáto povinnosť môže predstavovať pre**

mimovládne organizácie značnú administratívnu záťaž. Okrem toho, verejné finančné prostriedky poskytované mimovládnym organizáciám podliehajú verejnej kontrole už v zmysle súčasnej právnej úpravy, ktorá vyžaduje povinné zverejnenie zmlúv o poskytnutí týchto prostriedkov.

Stredisko preto pripomína poslancom a poslankyniam, že verejnosti sa nezodpovedajú mimovládne organizácie ale štátne orgány, ktoré majú povinnosť zverejňovať zmluvy s mimovládnymi organizáciami a ktorým tieto organizácie pri poskytnutí finančných prostriedkov zasielajú vyúčtovania a správy, ktoré sa môžu štátne orgány rozhodnúť zverejňovať. **Prenášať zodpovednosť preukazovať efektívnosť použitia verejných zdrojov na mimovládne organizácie predstavuje iba cieľené zastrešovanie a administratívne zaťažovanie týchto organizácií, s cieľom vytvárať bariéry práva na združovanie.**

